

Yrittäjyyden ja yliopiston kompleksinen suhde

Eeva Aromaa, Kati Kasanen & Kirsi Peura (toim.) (2020). *Toivoa, tunteita ja epätietoisuutta. Näkövinkkeleit*ä yrittäjyyteen yliopistoissa. Itä-Suomen yliopisto. 56 sivua. URL: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20201303>.

YRITTÄJYYS ON ollut näkyvä koulutuspoliittinen teema vuosien ajan, ja aihetta on tutkittu kasvavassa määrin eri lähtökohdista, muun muassa kasvatus-tieteen, politiikan tutkimuksen ja kauppatieteen näkökulmista. Alojen ja lähestymistapojen kirjo kertoo yrittäjyyden kaik-kialle kiinnittyvästä luonteesta, sillä yrittäjyyttä on koulutuspoliittisin päätöksin lisätty koulu-tussektorin toimintaan alkaen opiskelijoiden koulutuksesta ja opetussisällöistä ja päättyen henkilökunnan työn organi-sointiin ja instituutioiden joh-tamiskäytäntöihin. Siksi aiheen monialainen tutkimus on tärkeää, ja aiheesta on käyty perusteellista tieteellistä keskustelua myös *Aikuiskasvatuksessa*.

Toivoa, tunteita ja epätietoi-suutta kertoo Suomen Akate-mian rahoittaman *Academic Entrepreneurship as a Social Process* -tutkimusprojektin (ACE) tul-loksista. Julkaisun syntyhistoria kuvastaa korona-ajan haasteita: koska tutkimushankkeen lop-puseminaari peruuntui pan-demian vuoksi, tutkijajoukko koosti nopealla aikataululla hankkeen tulokset yleistajui-seen muotoon.

VIISI NÄKÖKULMAA YRITTÄJYYTEEN

Julkaisu kokoa yhteen yli 20 tieteellisen julkaisun tuloksia, ja osa tutkimuksista on yhä käyn-nissä. Se koostuu 18 muutaman sivun mittaisesta esittelytekstistä; tyyliltään kokonaisuus onkin jotakin tutkimusraportin ja leh-distötiedotteen välimaastosta. Tekstit jäävät lyhyen mittansa vuoksi avausmaisiksi, ja kokonai-suus vaikuttaa väistämättä melko hajanaiselta. Ne kertovat hank-keessa tehdystä monitieteisestä tutkimustyöstä, jonka punaisen langan toimittajat osoittavat: miten yrittäjyys rakentuu yliopis-toissa sosiaalisena prosessina. Julkaisu käsittelee yrittäjyyttä ensisijaisesti ilmiönä, jota yliopis-toyhteisön jäsenet neuvottelevat kirjavista ja keskenään erilaisista lähtökohdista.

Julkaisussa on viisi temaat-tista osiota, joissa tarkastellaan yrittäjyyttä yliopistoyhteisön eri nurkista. Ääneen pääsevät niin opiskelijat, opettajat, tutkijat kuin yliopiston johto. Lisäksi esitellään analyyseja, joiden tarkastelukoh-teena ovat olleet koulutuspoliitti-set dokumentit. Esiteltujen tutki-musten aineistot, lähestymistavat

ja tutkimukselliset kehykset ovat moninaisia: ne vaihtelevat kysely-tutkimuksista dokumenttianalyy-siin, havainnointiin ja autoetno-grafiaan.

YRITTÄJYYDEN MONINAISET MERKITYKSET JA NEUVOTTELUT

Yrittäjyyden ja yliopiston suhde piirtyy julkaisussa monisyisenä ja tempoilevana, ja suhde yrittä-jyyteen riippuu paljon yksilön taustasta ja asemasta. Tekstit johdattelevatkin pohtimaan yrit-täjyyden vaikeasti määriteltävää luonnetta. Yrittäjyyden moninai-suus näkyy teksteissä yliopisto-yhteisön jäsenten mutkikkaana yrittäjäasemana: yrittäjyys saattaa yhtäältä merkitä tutkijoille tutki-muksen kaupallistamis paineita (s. 36–37) ja tasapainoilua yrittä-jä- ja tutkijaposition välillä (esim. s. 42–43) ja toisaalta yliopisto-opettajien paineita sisällyttää yrittäjyyskasvatuksen teemoja opetukseensa (s. 34–35).

Yrittäjyys hahmottuu mones-sa tutkimuksessa ennen muuta

TEKSTIT PIIRTÄVÄT ESIIN JÄNNITETTÄ YRITTÄJYYDEN JA YLIOPISTOMAAILMAN VÄLILLÄ.

identiteettinä, ja identiteettityö on mukana usean tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä. Kiinnostavaa on se, että tekstit piirtävät esiin jännitettä yrittäjyyden ja yliopistomaailman välillä. Katri Komulainen ja Päivi Siivonen huomauttavat (s. 20–21), että yrittäjyys haastaa käsityksiä perinteisestä akateemisesta sivistyksestä ja sen arvosta.

Yrittäjyyskasvatus on merkittävässä asemassa, kun yrittäjyyttä juurrutetaan yliopistomaailmaan. Varsin moni tutkimus keskittyykin yrittäjyyskasvatuksen tematiikkaan. Yrittäjyyskasvatukseen osallistuvat opiskelijat lähestyvät yrittäjyyskasvatusta pääasiassa oman työllistymisensä näkökulmasta, ja suhtautuminen yrittäjyyteen – tai yrittäjämäisyyteen – vaihtelee opiskelijoiden taustan ja opiskelualan mukaan. Yrittäjyyden opiskelu saattaa herättää paitsi onnistumisen iloa, myös epävarmuutta ja häkelymistä (s. 14–15).

Kuvaavaa on, että yrittäjyys ei välttämättä tarkoita opiskelijoillekaan oman yrityksen perustamista, kuten Hannu Rätty ja Kati Kasanen (s. 23) huomauttavat.

Yrittäjyys määrittyy siten vaikeasti sanoitettavaksi asenteeksi tai ominaisuuskokoelmaksi, joka mentaliteetiksi ja elämäntavaksi (s. 24). Koulutuspoliittisena diskurssina yrittäjyyttä onkin lähestytty eetosena, joka korostaa yksilön ominaisuuksien ja asennoitumisen tärkeyttä. Sellaisena se on varsin hankalasti palautettavissa työmarkkinoihin tai työmarkkina-asemaan (Harni & Pyykkönen 2018).

Kenties juuri taipuisuutensa takia yrittäjyys on aihe, joka herättää yliopistomaailmassa niin paljon tunteita puolesta ja vastaan. Koska yrittäjyys on varsin epämääräinen ja sen merkitykset moninaisia, sen neuvottelu vaatii monimutkaista identiteettityötä, kuten teoksen esittelemät tutkimukset vahvasti todistavat.

AINOA SUOTAVA KEHITYSSUUNTA?

Monissa yrittäjyyden kriittisissä tutkimuksissa (esim. Pyykkönen 2014) on todettu, että yrittäjyys pyritään helposti esittämään universaalina ja yleispätevänä suhtautumisena paitsi työhön, myös

elämään ylipäänsä. Siksi sen tenhoa tuntuu olevan niin vaikea vastustaa. Myös Komulainen ja Siivonen huomauttavat (s. 21), että yrittäjyys tuntuu näyttävyyden yliopistoisissakin ”ainoana suotavana kehityssuuntana”, ja siten ”muunlaiset lähestymistavat näyttävät ongelmallisina.” Juuri tästä syystä kriittistä yrittäjyystutkimusta tarvitaan, sillä kuten Hanna Laalo (s. 11) toteaa, ”monimutkaisessa maailmassa on tarvetta monille näkökulmille ja ratkaisuille, joista yrittäjyys on lopulta vain yksi”.

Lievästä hajanaisuudesta huolimatta julkaisu puhuttelee aihepiiristä kiinnostunutta yleisöä ja rohkaisee ottamaan lisäselkoa itse, sillä tekstien lopussa on luetelo tieteellisistä julkaisuista, joita teksti esittelee. Julkaisu voi siten pitää keskustelun herättelijänä ja ponnahduslautana tunteita herättävään aiheeseen, joka pakenee yksinkertaisia määritelmiä.

HENRI KOSKINEN

VTM, tohtorikoulutettava
sosiaalitieteiden laitos, sosiologia
yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Turun yliopisto

LÄHTEET .....

Harni, E. & Pyykkönen, M. (2018). Yrittäjyyskasvatus ja kansalaisuuden eetos. *Sosiologia* 55(3), 281–297.

Pyykkönen, M. (2014). *Ylistetty yrittäjyys*. SoPhi-sarja 127. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.